
РОЗМАЛЬОВАНА ШКІРА

Пу Сунлін

Переклад з кит. Ю. Панасюк

Пу Сунлін народився п'ятого червня 1640 року в Дзичуані, що у провінції Шаньдун. Пу Сунлінові предки були, ймовірно, тюркського походження і прибули до Китаю разом з монгольським військом десь усередині тринадцятого століття цього роду походило два правителі провінції Шаньдун наприкінці доби Юань (1279–1368), а 1592 року двоюрідний дід письменника склав іспит на ступінь дзіньши (jìnshì) та служив урядником. Пан, батько письменника, зазнавши невдачі на іспитах, узявся до торгівлі. 1647 року він очолив успішну оборону села від ватаги розбишак, які спустошували сусідні містечка. Сунлін був третім з чотирьох синів. У вісімнадцять років, він склав іспит на ступінь сьоуцай (xiúcaì), і щотри роки екзамнувався на ступінь гунши (gōngshì), але здобув його аж у сімдесятидворічному віці. Не змігши стати урядовцем, Пу Сунлін працював писарем, вчителював та писав оповідання. Більше чотирьох сотень його оповідань увійшли до збірки “Дивовижні оповідання Ляоджяя”. Натхненням для Пу Сунліна були байки народних оповідачів, де межа між реальним та фантастичним світом досить умовна. Героями оповідок є чарівні лисиці, привиди, студенти, урядовці, даоські екзорцисти та чудовиська. “Розмальовану шкіру” було екранізовано в Гонконзі 1993 р., та в Китаї 2008 р.”.

Вчений з міста Тайюань, на прізвище Ван, йшовши вулицею на світанку, помітив молоду панянку. Вона сама покwapно несла важкий згорток, а її кроки вказували глибоку втому. Ван поспіхом наздогнав дівчину, придивився й розгледів у ній красуню 16–17-ти літ. Почуття симпатії одразу опанувало його. Підійшовши ближче, він запитав: “Ти чому спозарання йдеш сама-самісінька?” Дівчина відповіла: “Ти просто перехожий, до того ж не зможеш розділити моєї журби, то навіщо ж питаєш?” Тоді Ван поцікавився: “Що тебе тривожить? Якщо зможу стати чимось у пригоді, неодмінно допоможу”. Дівчина сумно мовила: “Мої батьки прагнуть збагачення, тому продали мене за приспанку до сім'ї одного багатія. Старша дружина виявилась палкою ревнивицею, тому зранку лаяла мене, а ввечері, лупцюючи, принижувала. Я не витримала лихого долі й втекла світ за очі”. “То куди ти простуєш?” – запитав Ван. “Хіба втікачі знають, куди тікати?” – зітхнула красуня. “Мій дім недалеко звідси, чи не завдаси собі клопоту вшанувати мене своїм візитом?” – запропонував Ван. Дівчина радо погодилась. Ван, допомагаючи нести згорток, разом з нею повернувся додому. Прийшовши, панянка оглянула все навколо і, не виявивши там жодної людини, спитала: “Де ж твої дружина та діти?” Ван відповів: “Це мій робочий кабінет”. Тоді дівчина мовила: “Тут дуже гарно. Якщо пана вабить до мене, й він хоче, щоб я тут зосталася, то мусить тримати це в таємниці, нікому про це не розповідати”. Ван, не зволікаючи, погодився. Того ж вечора він лишився ночувати з дівчиною. Минуло багато часу, але ніхто так і не знав, що Ван дав їй притулок у таємній кімнаті. Пізніше він почав потрохи розкривати цю справу дружині. Дружина Чен, побоюючись, що дівчина належить впливовій сім'ї, переконувала чоловіка прогнати дівча. Ван не взяв до уваги слова дружини, а все стояв на своєму.

Одного дня на міській вулиці Ван зустрів даоського монаха. Той, побачивши пана, одразу здивовано спитав: “Кого ти надибав недавно?” Ван відповів: “Нікого!” Монах мовив: “Все твоє тіло обвите нечистим духом, а ти ще кажеш, що нікого?” Ван заперечував як лише міг. Тоді монах, зітхаючи, промовив: “Ніяк не зрозумію! Є ж на світі люди – смерть вже стоїть у них за спиною, а вони далі йдуть за оманю”. Слова ченця здались Ванові дивними і зродили сумніви щодо дівчини. У голові витало переконання: дівчина є беззаперечною красунею, як вона може виявитись злим духом? Тому він припустив, що монах лише шукав нагоди збагатитись, нібито прогнавши злі сили. Недовго по тому Ван проходив повз двері кабінету й помітив, що вони замкнені зсередини. Оскільки це йому видалося дивним, то він крізь дірку у мурі заліз у двір і побачив, що двері до будинку також зачинені. Тоді він навшпиньки підійшов до вікна, щоб крадькома поглянути, що там робиться. Чудовисько з паскудним обличчям зеленого кольору та довжелезними і гострющими, як у пилки, зубами, якраз розклало людську шкіру на ліжку і, тримаючи у руці пензлик, розмальовувало її. Пізніше, відкинувши пензлика, чудовисько підняло розмальовану шкіру, струсило її, накинуло на себе і враз перетворилося на прекрасну дівчину. Ван, побачивши таке на власні очі, налякався до смерті і, плазуючи рачки, як дикий звір, втік звідти. Він негайно кинувся шукати даоського монаха, але за тим уже й слід загуб. Обшукавши навкруги, він натрапив на монаха аж у передмісті. Впавши на коліна, Ван благав порятунку. “Це справа не з простих. Позбутися духа, який щойно знайшов людське тіло для перевтілення, мені теж не стане відваги. Тому дозволь мені його лише прогнати,” – мовив монах. Доказавши, він передав Ванові віничок-мухогін й наказав повісити його на вході до спальні. Перед тим як розійтись, вони домовились про зустріч біля храму бога весни.

Повернувшись додому, Ван не наважився зазирнути до кабінету, тому повісив мухогін і залишився ночувати у власній спальні. Раптом, посеред ночі він почув чийсь кроки за дверима. Ван так злякався, що не мав відваги підглянути, що коїться, й послав дружину. Ззовні стояла панянка, яка здалеку помітила віничок і тому не насмілювалась зайти. Дівчина скреготала зубами й довго не рушала з місця, та врешті-решт пішла геть. Згодом все ж повернулася і люто вигукнула: “Той даоський монах хотів мене налякати. Так не піде! Невже він думав, що я зможу відпустити здобич, яку вже майже поклала до рота?” Доказавши, вона схопила віничок і роздерла його на клаптики, а потім, розтрощивши двері, кинулась до спальні. Там чудовисько вдерлось до ліжка Вана, роздерло його череву та, вирвавши серце, втекло з хати. Дружина з криком заголосила. Служниця, зайшовши й посвітивши свічкою, побачила, що Ван вже мертвий, а все навколо залите кров’ю. Дружина Чен була така налякана, що боялася навіть поворухнутись, тому лише тихенько плакала.

Наступного дня на світанку Чен вирядила молодшого чоловікового брата, Ар Лана, на пошуки даоського монаха. “Я був пожалів це чудовисько, а воно ще й наважилось скоїти таку дикість?!” – розгнівано мовив той і відразу пішов за Ар Ланом до обійстя Вана. Але за чудовиськом вже й слід запов. Піднявши голову й оглянувши все навколо, монах сказав: “На щастя, воно ще не далеко втекло, – і запитав, – Чиє то обійстя на південь звідси?” “То моя домівка,” – відповів Ар Лан. “Злий дух зараз у твоєму домі”. Ван Ар Лана такі слова здивували, про себе він подумав, що це неможливо. Монах запитав: “Чи не заходив до тебе, часом, якийсь незнайомец?” Ар Лан відповів: “Я з самого ранку побіг до храму бога весни шукати Вас, тому не знаю, що там удома відтоді. Я збігаю попитаю”.

Повернувшись, він мовив: “Так і є. На світанку прийшла якась бабуся, хотіла влаштуватись служницею, моя дружина вирішила залишити її, тому зараз вона ще у мене вдома”. Монах відповів: “О, це якраз те, що ми шукаємо”. Опісля всі рушили до Ар Ланової домівки. Даоський монах, тримаючи дерев’яного меча, з двору голосно крикнув: “Трішна нечиста сило, віддай-но мого мухогона!” Бабуся вибігла на вулицю, збіліла від страху й одразу кинулась втікати. Монах метнувся за нею, вдарив дерев’яним мечем, і вона, під ударом меча, впала на землю. Людська шкіра луснула і сповзла на землю, відкриваючи гидке чудовисько, яке лежало на землі і вищало, як поросля. Тоді дерев’яним мечем монах розрубав голову чудовиська, і воно перетворилось на хмару густого диму, що клубочився при землі. Далі монах дістав гарбуз, витяг з нього затичку й поставив посеред хмари диму. Зі свистом, дим умить засмоктало до пляшки. Тоді монах, заткнувши гарбуз, поклав його до мішка. Усі ж підійшли розглянути залишки розмальованої людської маски, з бровами, очима, волоссям та стопами. З шарудінням даоський монах скрутив шкіру у сувій, а тоді поклав у мішок і збирався йти.

Чен, вклякнувши і плачучи, благала ченця повернути Вана до життя. Монах пояснив, що він безсилий у такій справі. Чен ще дужче зажурилась і не могла навіть піднятись. Монах глибоко задумався, а потім сказав: “Моєї майстерності недостатньо, щоб воскрешати мертвих. Я пораджу одну людину, йому таке, напевно, вдасться. Якщо ти його попросиш, то обов’язково буде якась користь”. Чен поспіхом запитала, кого їй слід шукати. “На міському базарі живе божевільний, котрий полюбляє лежати посеред багнюки. Схили перед ним голову й благай про допомогу. Якщо він знавісніє й знущатиметься з пані, то не слід гніватись”. Ар Лан зрозумів, про кого йде мова, й, попрощавшись з монахом, разом з невісткою Чен вирушив шукати божевільного.

Діставшись місця, вони побачили жебрака, який несамовито співав. З-під його носа висіли шмарклі, а тхнуло від нього так, що неможливо було навіть підійти ближче. Чен наколішках наблизилась до нього. Жебрак засміявся: “Чи подобаюсь я тобі, красуне?” Чен розповіла про свою біду, на що жебрак, регочучи, відказав: “Будь-хто може стати твоїм чоловіком! Навіщо ж рятувати Вана?” Та Чен далі благала про допомогу. “Оце дивина! Людина вже померла, а мене ще благають рятувати її життя. Хіба я король пекла?” – відказав божевільний і сердито вдарив Чен своєю палицею. Та покірливо стерпіла біль. На той час навколо них зібралася юрба роззяв. Тоді жебрак відхаркнув мокротиння та слину й мовив до жінки: “Скуштуй!” Пані почервоніла та зняковіла, але, згадавши наставлення монаха, що їй не слід боятись приниження, з відразою на обличчі проковтнула мерзотну суміш. У її горлі мокротиння почало застигати й стало в грудях, мов жмуток клоччя. Жебрак, сміючись, знову сказав: “Красуня полюбила мене!” – і, розвернувшись, пішов, не звертаючи більше жодної уваги на Чен. Вона ж з Ар Ланом, маючи на меті далі благодіяти жебрака, пішла за ним до храму, оглянула все навколо, але його вже там і близько не було. Їм нічого було робити, окрім як повернутися додому присоромленими і повними ненависті.

Чен впала у розпач і зневіру. У скорботі за втратою чоловіка й, жалкуючи, що вона так зганьбилася, єдине, чого вона прагла, – це смерті. Оскільки навколо не було нікого, хто б наважився підійти і обмити тіло чоловіка, Чен сама почала збирати нутрощі, розкидані по кімнаті. Прибираючи, вона голосно завивала. Тоді, коли вона вже просто виплакала всі сльози, і її сили були на межі, вона відчула нудоту, їй здавалось, ніби твердий згусток, що застряг у її грудях, раптом просувається до її горла і от-от вирине назовні. Вона навіть не встигла повернути голову,

тому увесь вміст потрапив просто до черева Вана. Але те, що згусток раптом перетворився на людське серце, яке застукало в грудях у чоловіка, парке і гаряче, вразило Чен ще більше. Вона взялася щосили стягувати краї щілини на грудях чоловіка, а коли послаблювала затиск, зі щілини виривалося пасмо пари. Вона міцно обійняла чоловіка і відчула, що його тіло помалу теплішає. Вкривши його теплою ковдрою, вона пішла спати, а вночі, коли встала подивитися на нього, помітила, що він дихає. Наступного дня Ван повернувся до життя. Він промовив: “Все так невиразно, немов я уві сні, тільки живіт мене болить”. Поглянувши на місце рани, він помітив великий рубець, завбільшки як мідна монета. Незабаром після цього Ван видужав.

Слова оповідача: Які ж люди все-таки дурні! Видима річ, що то чудовисько, а вони вірять, що то красуня. Ба більше, вони вперто тримаються хибних переконань і йдуть за оманю. Видно, що щира порада, а беруть її за безглуздий обман. Коли чоловік закохується у чарівну красуню і ще й безоглядно слухається її, його власна дружина також може привселюдно зганьбитись. І людська чеснота, і вада отримують відплату відповідно до небесних законів; але річ у тім, що дурні ціле життя не усвідомлюють цього. Шкода!